

Duurzaamheidsverslag 2009

Evonik Degussa Antwerpen NV

Evonik. Kracht voor vernieuwing.

EVONIK
INDUSTRIES

Inhoudstafel

Boodschap van de directie	5
Kerncijfers	9
1. Financieel	
1.1 Financieel overzicht	13
1.2 Balans	14
1.3 Resultatenrekening	15
2. Veiligheid, Gezondheid, Kwaliteit en Milieu	
2.1 Veiligheid	19
2.2 Milieu	24
2.3 Investerings en kosten	28
2.4 Water	30
2.5 Energie	31
3. Sociaal	
3.1 Inleiding	35
3.2 Opleiding	36
3.3 Sociaal overzicht	37
3.4 Maatschappelijke verantwoordelijkheid	39
3.5 Tijdslijn	40

Investeren en groeien is uiteraard vooral in moeilijke tijden van groot belang, maar zonder toegewijde medewerkers zou deze site lang niet zo succesvol zijn. Elke medewerker is voor ons belangrijk.

Lutz Hippe, Afgevaardigd Bestuurder

Boodschap van de directie

Evonik Degussa Antwerpen NV is trots haar vierde duurzaamheidsverslag te kunnen presenteren. Er is echter heel wat veranderd sinds het eerste verslag met rapportering over het boekjaar 2006.

De grootste verandering in 2009 was natuurlijk de economische crisis. De crisis deed heel wat rake klappen uit, maar onze vestiging werd gelukkig minder sterk getroffen dan andere bedrijven binnen de Antwerpse haven. Dat Evonik Degussa Antwerpen NV zich ondanks deze crisis verhoudingsgewijs goed wist te handhaven, is niet alleen te danken aan ons productenpalet dat minder conjunctuurgevoelig gebleken is, maar zeker ook aan de inzet van onze medewerkers. Zij hebben uiterst flexibel op deze bijzondere situatie gereageerd en namen indien nodig andere taken over of volgden op korte termijn geplande trainingen. Bovendien kwam vanuit het concern het krachtige signaal om noch bij strategische investeringen noch bij onderzoek en ontwikkeling te besparen.

Zo startte, ondanks de economische crisis, de Business Unit Industrial Chemicals met het project voor de bouw van een nieuwe productie-installatie voor isobuteen door splitsing van MTBE. Ook de Business Unit Health & Nutrition ging, zoals gepland, van start met de substantiële uitbreiding van de methionine-capaciteit. Daarenboven werd door Lillo Energy NV met

de bouw van een tweede warmtekrachtkoppelingseenheid, die onze fabriek van kostengunstige stroom en stoom zal voorzien, begonnen.

Investeren en groeien is uiteraard vooral in moeilijke tijden van groot belang, maar zonder toegewijde medewerkers zou deze site lang niet zo succesvol zijn. Elke medewerker is voor ons belangrijk. Evonik Degussa Antwerpen NV investeert sterk in een constructieve samenwerking met alle medewerkers en vakbonden via regelmatige informatie-uitwisseling. Een positief, transparant en interactief sociaal klimaat is immers één van de belangrijkste pijlers voor de duurzame toekomst van onze fabriek.

In 2009 ondersteunden we onze 1.011 medewerkers bij hun persoonlijke ontwikkeling en hun loopbaan met 24.627 opleidingsuren, waaronder technische opleidingen, cursussen i.v.m. persoonlijke vaardigheden, maar vooral uiteenlopende veiligheidsopleidingen. Ongevallen vermijden is een constante zorg waar we in ieders belang ononderbroken, samen met het Comité voor Preventie en Bescherming, aan werken. De eerste positieve resultaten vertalen zich al in een dalende ongevallenstatistiek.

Op het vlak van milieu doet Evonik Degussa Antwerpen NV ook meer dan

wat de normen voorschrijven. In 2009 investeerden we 2,340 miljoen EUR en legden we ons bijzonder succesvol toe op het verminderen van de specifieke luchtmissie per geproduceerde ton product. In dit verband heeft Evonik Degussa Antwerpen NV het engagement aangegaan om - in het kader van de MBO (milieubeleidsvereenkomst) tussen het Vlaamse Gewest en essenscia (de federatie van de chemische industrie en life sciences) - de NO_x-emissie te verminderen (NO_x = stikstofoxide). Een verdere stap in het kader van de nieuwe wetgeving voor het melden van diffuse VOS-emissies (VOS = volatile organic substances) werd gezet. Een programma met LDAR (LDAR = leak detection and repair) werd door externe experts in meerdere productie-installaties gestart en uitgevoerd, waardoor deze globale, diffuse emissie voor de site bepaald kon worden. Omdat we steeds willen verbeteren, zijn we continu op zoek naar innovatieve methodes om onze aanpak op milieugebied nog verder te optimaliseren.

Dat ook Evonik Degussa Antwerpen NV niet van de economische crisis gespaard blijft, spiegelt zich af in de financiële resultaten van 2009. Evonik Degussa Antwerpen NV behaalde in het verslagjaar een omzet van 399,3 miljoen EUR, die 32,3 miljoen EUR of 7,5 procent lager is dan de omzet in het boekjaar 2008

(431,6 miljoen EUR). De jaarproductie 2009 daalde met 6 procent ten opzichte van 2008. De winstcijfers (resultaat na belastingen) evolueerden van een verlies van 0,6 miljoen EUR in 2008 naar een winst van 2,4 miljoen EUR in 2009. De uitgaven voor veiligheid, gezondheid en milieu bedroegen een niet onaardig totaal van 29,8 miljoen EUR (2008: 28,4 miljoen EUR).

Niettegenstaande het globaal moeilijke financiële en economische klimaat kon 2009 met een positieve noot afgesloten worden. Begin 2010 werd Evonik Degussa Antwerpen NV immers blij verrast met een Randstad Award.

De Randstad Award is een onafhankelijk gewaardeerde erkenning die jaarlijks wordt uitgereikt op basis van een uitgebreide peiling bij 12.000 willekeurig gekozen Belgen, en mee georganiseerd wordt door het Verbond van Belgische Ondernemingen. Het onderzoek richt zich op alle ondernemingen met meer dan 1.000 medewerkers, die in België actief zijn. Het initiatief om hieraan deel te nemen, gaat niet van de in aanmerking komende firma's zelf uit; zij worden automatisch in het onderzoek opgenomen. De drie beste firma's ontvangen een onderscheiding, waarbij Evonik Degussa Antwerpen NV een derde plaats behaalde als "meest aantrekkelijke werkgever".

Dit resultaat heeft onze firma vanzelfsprekend te danken aan de inzet van al haar medewerkers en is dan ook een terechte beloning voor ieder van hen.

Investeren in een duurzame toekomst voor ons bedrijf is een constante in onze beleidsvoering. Maar we zijn er ons ook van bewust dat er nog uitdagingen zijn waar we beter kunnen presteren. In 2010 en de daaropvolgende jaren zullen we daar in dialoog met onze medewerkers, sociale partners, aandeelhouders en omgeving blijven aan werken.

Investeren in een duurzame toekomst voor ons bedrijf is een constante in onze beleidsvoering.

De visie van Evonik Degussa Antwerpen NV: strategie voor duurzame ontwikkeling en groei

De visie van Evonik Degussa Antwerpen NV om als productie-entiteit duurzaam om te gaan met de drie P's (people, planet, profit) wordt weergegeven in volgende missies:

- respectvol en verantwoord omgaan met de medewerkers
- respectvol en verantwoord omgaan met de omgeving
- een betrouwbare en competitieve productie garanderen
- een attractieve partner zijn om nieuwe investeringen en activiteiten aan te trekken

Om gestalte te geven aan die visie worden concrete initiatieven uitgewerkt bij de volgende doelstellingen voor 2010:

- constructief sociaal klimaat
- succesvolle hercertificatie DQS
- geen ongevallen, geen emissies
- samenwerkingsgesprekken voeren

Kerncijfers

Kerncijfers

in DEUR	2005	2006	2007	2008	2009
Omzet	305.162	394.734	412.734	431.645	399.300
Afschrijvingen	22.864	52.321	60.355	66.606	65.619
Winst/Verlies van het boekjaar	11.800	18.700	21.342	-594	2.441
Eigen vermogen en voorzieningen	134.410	155.086	178.381	167.099	168.523
Schulden	230.863	192.999	128.646	124.822	68.094
Vaste activa	288.416	257.365	223.083	180.492	130.120
Vlottende activa	76.857	90.720	83.944	111.429	106.497
Investeringen	132.232	24.450	28.243	24.298	15.544
Personeelskosten	88.099	89.552	88.478	92.179	88.144
Medewerkers (jaargemiddelde)	1.073	1.063	1.029	1.019	1.011

Productiehoeveelheidsindex (referentiejaar 2008)

%	2005	2006	2007	2008	2009
Productiehoeveelheidsindex %	86%	103%	119%	100%	94%

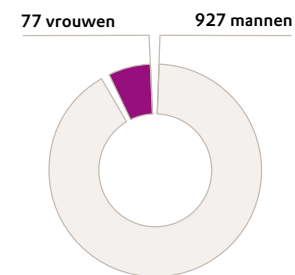
Veiligheid, kwaliteit en milieu

	2005	2006	2007	2008	2009
CO ₂ -equivalent per ton (*)	0,31	0,34	0,31	0,39	0,37
Verkocht product (ton)	954.336	969.989	1.050.435	963.929	1.011.816
Frequentiegraad (arbeidsongevallen met werkverlet per miljoen werkuren)	7,55	5,08	7,23	3,28	2,74

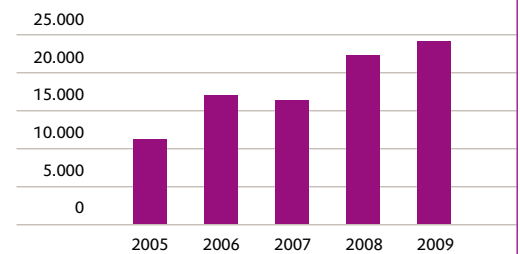
(*) : In 2005 ging de Kyoto-regeling van start (eerste handelsperiode 2005-2007). Pas vanaf dan zijn hierover cijfers beschikbaar.

In het kader van duurzame ontwikkeling werd in 2009 aan milieubescherming, veiligheid en gezondheid 29,8 miljoen EUR besteed. Het investeringsvolume aan milieu- en veiligheidsactiviteiten bedraagt 3,1 miljoen EUR.

Sociaal

Aantal uren opleiding

Werknemers (per 31.12. 2009): 1.004

1. Financieel

Concerninformatie

Evonik Degussa Antwerpen NV behoort tot het Duitse concern Evonik Industries AG, wereldwijd actief in marktleidende posities in de segmenten Chemie, Energie en Immobiliën.

De operationele activiteiten zijn gebundeld in acht bedrijfsgebieden, die als ondernemers binnen de onderneming optreden. Het Corporate Center ondersteunt het concern bij de strategische sturing van de onderneming waarbij o.a. een Shared Service Center op een efficiënte manier de overkoepelende interne diensten bundelt. De doelstelling op middellange termijn van Evonik, waarvan de aandeelhouders RAG Stiftung (74,99 procent) en CVC Capital Partners (25,01 procent) zijn, is een introductie op de beurs.

In december 2009 werd besloten om zich in de toekomst verder op de Speciaalchemie te focussen, waarbij vandaag Evonik al een leidinggevende positie op de wereldmarkt inneemt. De energie-activiteiten zullen, als deel van het concern, de mogelijkheid krijgen om samen met één of meerdere partners hun groeipotentieel volledig uit te bouwen. Daarenboven wil men het segment Immobiliën samen met het Duitse THS besturen en aansluitend voor deze activiteit een eigen perspectief op de kapitaalmarkt ontwikkelen.

Centraal in deze ondernemingsstrategie staan winstgevende groei en duurzame waardecreatie. Van groot belang hierbij zijn de 3 megatrends: efficiënte resources, gezondheid & voeding, alsook de globalisering van technologieën. Evonik wordt geleid volgens de principes van het moderne waardemanagement. Actief portfoliomanagement verbonden met een efficiënte toewijzing van kapitaal zijn voor het concern van grote betekenis: er wordt uitsluitend geïnvesteerd in activiteiten die zich door duurzame, winstgevende groei onderscheiden. Activiteiten die niet langer in deze strategie passen of die onder de rendementsverwachtingen blijven, worden afgestoten.

Evonik wil een partner zijn met verantwoordelijkheidsbesef: betrouwbaar en eerlijk, vooral in economisch moeilijke tijden. "Corporate Responsibility" (CR) staat voor: wereldwijd de verantwoordelijkheid opnemen voor hun activiteiten, medewerkers en de maatschappij. Tijdens de zomer van 2009 stapte men in het "Global Compact" van de Verenigde Naties met zijn principes rond mensenrechten, arbeidsnormen, milieubeheer en corruptiebestrijding. Als onderdeel van de concernstrategie pikt deze "CR-strategie" economische megatrends op, alsook ecologische en maatschappelijke uitdagingen en ondersteunt het de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Op deze strategische basis worden de CR-activiteiten consequent uitgebouwd en brengt men daar openlijk verslag van uit.

Evonik is wereldwijd vertegenwoordigd en heeft productie-eenheden in 28 landen. De grootste sites zoals Marl, Wesseling, Rheinfelden, Antwerpen, Mobile (Alabama, USA) en Shanghai (China) produceren met "Verbund"-structuren voor meerdere Business Units. Dit maakt een uitstekende verwerking van goederenstromen mogelijk, daar nevenproducten van de ene productie kunnen gebruikt worden als grondstof voor een andere productie. Het gevolg is een optimaal rendement van ingezette middelen en bijgevolg een hogere toegevoegde waarde. Ook energievoorzieningen en infrastructuur van de site kunnen kosten-efficiënt door alle aanwezige Business Units worden gebruikt. Sommige productie-eenheden worden om logistieke of productietechnische redenen in de buurt van of op het terrein van hun klanten geëxploiteerd (fence-to-fence eenheden). Daarnaast zijn er wereldwijd een heel aantal kleinere sites, die maar voor één Business Unit produceren.

Evonik heeft op de economische crisis op een vroegtijdige en resolute manier gereageerd. Begin 2009 kregen maatregelen ter ondersteuning van de liquiditeit en het resultaat de hoogste prioriteit, waarbij de aandacht vooral lag op een merkbare verbetering van het netto bedrijfskapitaal. Tegelijkertijd werden de investeringsbudgetten sterk gereduceerd en werden er vroegtijdig ambitieuze kostenbesparingen doorgevoerd. Zo werd voor 2009 een effectieve kostenbesparing vooropgesteld van minstens 300 miljoen EUR. Bovendien werd de doelstelling opgelegd om de kostenpositie tegen 2012 op een duurzame wijze met 500 miljoen EUR te verbeteren. Alle maatregelen ter verbetering van de concurrentiepositie van Evonik worden gebundeld in het efficiëntieverbeteringsprogramma "On Track". In dit kader worden alle substantiële kostenbestanddelen in het concern doorgelicht en worden structuren en processen kritisch bekeken. Dit geldt bijvoorbeeld voor het Corporate Center, het Shared Service Center, het aankoopdepartement en alle dienstverleningen binnen het segment Chemie, alsook alle operationele afdelingen.

De kostenbesparingsmaatregelen worden met grote discipline doorgevoerd en dit met aanzienlijke resultaten: zo werd in 2009 op korte termijn ongeveer 500 miljoen EUR bespaard, in plaats van de oorspronkelijk nagestreefde 300 miljoen EUR. Het grootste deel hiervan werd bespaard op dienstverrichtingen door derden, reiskosten en overige bedrijfskosten, echter veel van de tot hertoe bereikte kostenbesparingen steunen op éénmalige effecten. De economische ontwikkeling in 2010 blijft een groot vraagteken. Ook voor 2010 zullen verder kostenbesparende maatregelen worden genomen.

1.1 Financieel overzicht

Overzicht activiteiten Evonik Degussa Antwerpen NV

Ook voor de activiteiten van Evonik Degussa Antwerpen NV had de terugval van de wereldeconomie in 2009 zijn gevolgen. Vooral de sectoren lakken en verven (Aerosil®, PACM), kunststoffen (TMC-on), bleekmiddelen (waterstofperoxide) en automobiel (Si 69) kenden een significante terugval. Veel producten waren minder crisisgevoelig (bv. fijnchemie) en in de sectoren voeding (methionine) en agro (ACA) werd een productietoename ten opzichte van 2008 gerealiseerd. Als resultaat daalde de totale jaarproductie met 6 procent tegenover vorig jaar. Deze daling had geen effect op de tewerkstelling.

In het vierde kwartaal van 2009 werd een heropleving van de economische activiteiten zichtbaar.

Dat Evonik Degussa Antwerpen NV zich ondanks deze crisis verhoudingsgewijs goed wist te handhaven, is niet alleen te danken aan ons productenpalet en ons strikt kostenmanagement, maar zeker ook aan de flexibele inzet van onze medewerkers. Op het gebied van strategische investeringen, onderzoek en ontwikkeling en uitgaven i.v.m. veiligheid, gezondheid en milieu werd net zoals in het hele concern niet bespaard.

Evonik Degussa Antwerpen NV sluit het boekjaar 2009 af met een omzet van 399,3 miljoen EUR, een daling met 7,5 procent ten opzichte van 2008. Het EBIT daalt met 56 procent tot 2,8 miljoen EUR. Door de verdere afname van de schulden dalen de financiële kosten opnieuw met 62 procent.

Het resultaat vóór belastingen bedraagt 2,0 miljoen EUR tegenover 4,0 miljoen EUR in 2008. Onttrekkingen aan de uitgestelde belastingen wegens herinvestering in nieuwe activa zorgen voor een belastingvermindering, zodat het boekjaar 2009 afsluit met een winst van 2,4 miljoen EUR t.o.v. een verlies van 0,6 miljoen EUR in het voorgaande boekjaar.

Aansluiting EBIT - Nettoresultaat

in DEUR	01.01.2009 - 31.12.2009	01.01.2008 - 31.12.2008	Afwijking %
Bedrijfsresultaten	2.834	7.791	-64%
+/- Uitzonderlijke resultaten	0	-1.283	
= EBIT	2.834	6.508	-56%
+/- Financieel resultaat	-825	-2.485	
= Resultaat vóór belastingen	2.009	4.023	-50%
+/- Belastingen	432	-4.617	
= Resultaat na belastingen	2.441	-594	511%

1.2 Balans

Balans		
in DEUR	31.12.2009	31.12.2008
Activa		
Vaste activa	130.120	180.492
Immateriële vaste activa	859	770
Materiële vaste activa	129.128	179.554
Financiële vaste activa	133	168
Vlottende activa	106.497	111.429
Vorderingen op meer dan één jaar	99	132
Voorraden en bestellingen in uitvoering	39.151	50.204
Vorderingen op ten hoogste één jaar	66.453	60.421
Liquide middelen	33	117
Overlopende rekeningen	761	555
Totaal der activa	236.617	291.921
Passiva		
Eigen vermogen	152.406	150.198
Kapitaal	27.500	27.500
Reserves	12.392	13.114
Overgedragen winst	112.161	108.998
Kapitaalsubsidies	353	586
Voorzieningen en uitgestelde belastingen	16.117	16.901
Voorzieningen voor risico's en kosten	14.389	14.601
Uitgestelde belastingen	1.728	2.300
Schulden	68.094	124.822
Schulden op meer dan één jaar	6.508	8.311
Schulden op ten hoogste één jaar	60.108	116.330
Overlopende rekeningen	1.478	181
Totaal der passiva	236.617	291.921

De jaarrekening van Evonik Degussa Antwerpen NV werd opgesteld conform de Belgische wet op de jaarrekening. Hierna volgt een korte bespreking van de balans en resultatenrekening.

Vaste activa

Het investeringsvolume bedroeg 15,6 miljoen EUR, wat een daling is van 8,7 miljoen EUR ten opzichte van 2008. In 2009 werd meer dan 60 procent geïnvesteerd in onze productie-eenheden. Voor het milieu werd 2,3 miljoen EUR uitgegeven.

Vlottende activa

De daling van de vlottende activa is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een afname van de voorraden.

Voorzieningen en uitgestelde belastingen

De voorzieningen en uitgestelde belastingen bedragen 16,1 miljoen EUR en bestaan vooral uit voorzieningen voor toegekende brugpensioenen, grote herstellingswerken en de nog resterende herstructureringsprovisies voor cyanuurchloride en natriumperboraat.

Schulden

De daling van de totale schulden is te verklaren door een daling van de langetermijnleasingschulden enerzijds en van de kortetermijnschulden anderzijds.

1.3 Resultatenrekening

Resultatenrekening

in DEUR	01.01.2009 - 31.12.2009	01.01.2008 - 31.12.2008
Bedrijfsopbrengsten	440.033	502.687
Omzet	399.300	431.645
Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product	-8.230	9.304
Geproduceerde vaste activa	1.930	3.003
Andere bedrijfsopbrengsten	47.033	58.735
Bedrijfskosten	-437.199	-494.896
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	188.399	235.557
Diensten en diverse goederen	88.498	102.082
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	88.144	92.179
Afschrijvingen en waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	65.619	66.606
Waardeverminderingen op voorraden, op bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen	1.292	80
Voorzieningen voor risico's en kosten	-992	-7.146
Andere bedrijfskosten	6.239	5.538
Bedrijfswinst	2.834	7.791
Financiële opbrengsten	381	681
Financiële kosten	-1.206	-3.166

Resultatenrekening (vervolg)

in DEUR	01.01.2009 - 31.12.2009	01.01.2008 - 31.12.2008
Winst uit de gewone bedrijfsuitoefening vóór belasting	2.009	5.306
Uitzonderlijke kosten		-1.283
Winst van het boekjaar vóór belasting	2.009	4.023
Onttrekking aan de uitgestelde belastingen	636	627
Overboeking naar de uitgestelde belastingen	-64	-24
Belastingen op het resultaat	-140	-5.220
Winst/verlies van het boekjaar	2.441	-594
Onttrekking aan de belastingvrije reserves	1.003	1.015
Overboeking naar de belastingvrije reserves	-281	-191
Te bestemmen winst van het boekjaar	3.163	230
Resultaatverwerking		
Te bestemmen winst van het boekjaar	3.163	230
Overgedragen winst van het vorige boekjaar	108.998	108.768
Over te dragen winst	-112.161	-108.998

Het boekjaar werd afgesloten met een winst na belastingen van 2.440.547,85 EUR tegenover een verlies na belastingen van 594.143,15 EUR in het voorgaande jaar.

Bedrijfsopbrengsten

Evonik Degussa Antwerpen NV behaalde in 2009 een omzet van 399,3 miljoen EUR, wat 32,3 miljoen EUR of 7,5 procent lager is dan de omzet in het boekjaar 2008. Oorzaken zijn zowel de dalende volumes als de dalende grondstofprijzen.

Bedrijfskosten

Grond- en hulpstoffen, diensten & diverse goederen

De bedrijfskosten worden eveneens in neerwaartse richting beïnvloed ten gevolge van gedaalde productie en de genomen maatregelen ter besparing van kosten. In vergelijking met 2008, daalden eveneens de kosten voor diverse goederen en diensten met 13,3 procent. Het betreft vooral een daling in vrachtkosten, huurkosten, kosten van herstellingen door derden en prestaties van vreemd personeel.

Personeel

De personeelskosten daalden met 4,4 procent in vergelijking met het vorige boekjaar. In 2009 waren er gemiddeld 1.011 medewerkers in dienst tegenover 1.019 in 2008.

Afschrijvingen

De afschrijvingen bedragen 65,6 miljoen EUR, waarvan 1,4 procent betrekking heeft op de investeringen van het boekjaar. In tegenstelling tot andere investeringen, die degressief worden afgeschreven, worden de twee methionine-installaties lineair afgeschreven.

Te bestemmen winst van het boekjaar

Het boekjaar werd afgesloten met een winst na belastingen van 2.440.547,85 EUR tegenover een verlies na belastingen van 594.143,15 EUR in het voorgaande jaar.

Door onttrekkingen aan de belastingvrije reserves sluit het boekjaar uiteindelijk af met een te bestemmen winst van 3.162.799,70 EUR tegenover een te bestemmen winst van 229.834,47 EUR in het voorgaande boekjaar.

2. Veiligheid, Gezondheid, Kwaliteit en Milieu

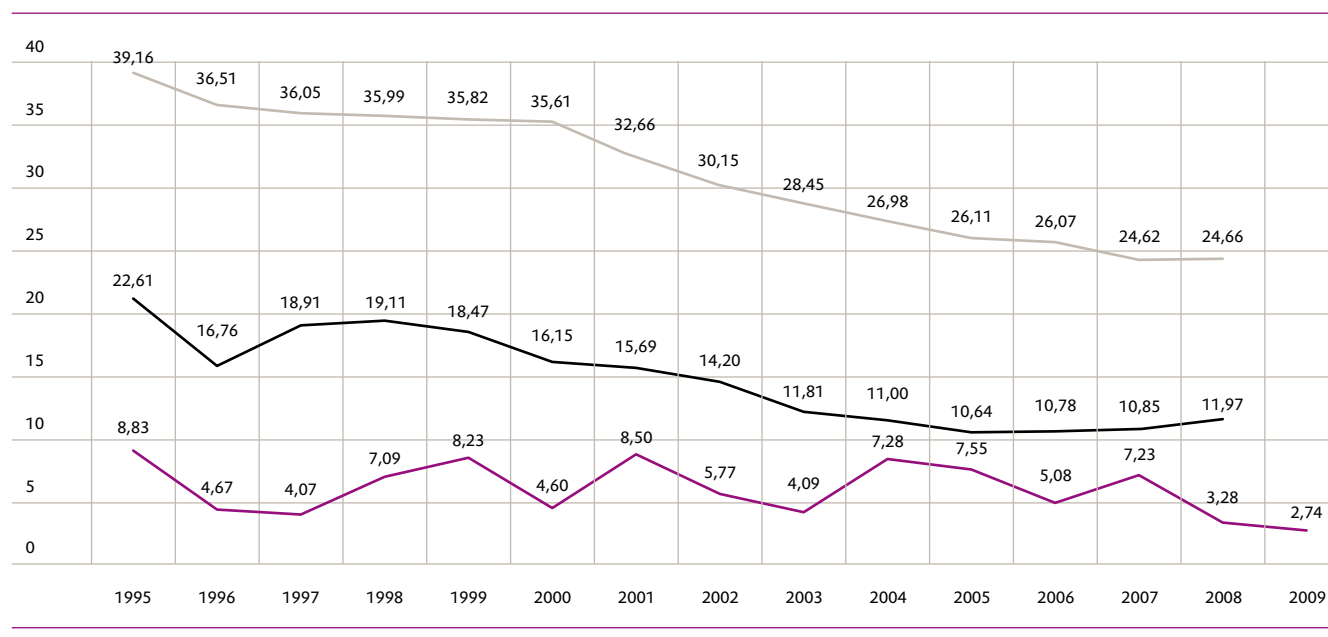
2.1 Veiligheid

Frequentiegraad ongevallen

Evonik Degussa Antwerpen NV telde in 2009 een frequentiegraad van 2,74 (aantal arbeidsongevallen met werkverlet per miljoen werkuren).

Dit is een unieke prestatie in de 40-jarige geschiedenis van Evonik Degussa Antwerpen NV. Deze daling in frequentiegraad in de loop der jaren is te danken aan permanent werken aan het veiligheidsbewustzijn. Dit zowel op het vlak van installatieveiligheid als op het vlak van persoonlijke veiligheid. Hierdoor komt het gestelde doel van 0 ongevallen, in het vizier.

Sectorvergelijking frequentiegraad

■ Industrie België ■ Chemie België ■ Evonik Degussa Antwerpen NV

Bron: VIBNA

Veiligheidsbeleid en ongevallenpreventie gaan samen met gerichte veiligheidsopleidingen en specifieke kennis

Evonik Degussa Antwerpen NV kent op het vlak van ongevallenpreventie een lange traditie die ook dit jaar werd verdergezet. Daarbij ging bijzondere aandacht naar:

- UWEB2000: in 2009 werden door onze medewerkers meer dan 10.000 opleidingsmodules gevolgd via e-learning (UWEB2000). Verschillende thema's kwamen hierbij aan bod: besloten ruimten, EHBO, intern noodplan, vergunningen, ... Ook in 2010 zal deze opleidingsvorm aangeboden worden.
- Workshops "Veilig gedrag": voor de mechanische werkplaats en de AO-eenheid werden twee workshops gegeven, nl. "Zintuigen zijn bedrog" en "Persoonlijke veiligheid en gezondheid". In 2010 zal een derde workshop "Identificatie van gevaren" worden georganiseerd.
- Oefenen met poederblusser: 210 medewerkers hebben in 2009 deelgenomen aan een opfrissingsles over het gebruik van een poederblusser. Iedere medewerker dient deze opleiding op regelmatige basis te volgen.
- In 2009 werden verschillende reeksen van de opleiding Nijverheidshelper gestart. Het is de bedoeling dat de vrijwillige brandweerlieden de Medische Dienst deskundiger kunnen bijstaan in geval van slachtoffers tijdens een interventie. Ook de Fabrieksbrandweer kreeg de mogelijkheid om aan deze opleiding deel te nemen. Deze opleiding loopt verder in 2010.
- ATEX-opleiding: naar aanleiding van meerdere veranderingen in de regelgeving rond explosieveiligheid werd een opleiding georganiseerd door de dienst Risicobeheer.
- GHS (Globally Harmonised System): naar aanleiding van de nieuwe Europese verordening rond GHS in verband met de komende veranderingen aan de chemische gevaarsymbolen, werd een eerste informatiecampagne opgezet. In de loop van 2010 zal deze nog worden verdergezet en uitgebreid.

Veiligheidsbeleid en ongevallenpreventie gaan samen met gerichte investeringen

- Nieuw weerstation: om te beschikken over de gewenste weergegevens bij waarschuwingen of storm, werd het bestaande weerstation vernieuwd.
- Nieuwe radio's: om de kwaliteit van de radiocommunicatie tijdens nood-situaties te verbeteren, werden nieuwe radio's aangeschaft en werd een nieuw systeem (repeater) ingevoerd.
- Meldkamer: in de Portiersloge werd voor de nieuwe functie van Centralist een meldkamer ingericht.

In 2009 werden door onze medewerkers meer dan 10.000 opleidingsmodules gevolgd via e-learning.

Safety Awards

Om veilig werken positief te stimuleren, kent Evonik Safety Awards toe aan bedrijfseenheden die erin slagen langere periodes ongevalvrij te werken. Deze stimulans scherpt blijvend de houding tot voorzichtigheid aan.

In 2009 werden er 2 zilveren Safety Awards uitgereikt aan de FCP-A- en de Oxeno-eenheid en 3 bronzen Safety Awards aan de AC/MC-eenheid, de afdelingen EMR (Elektro Meet & Regel) en VKM (Brandweer, Medische Dienst, Centraal Labo).

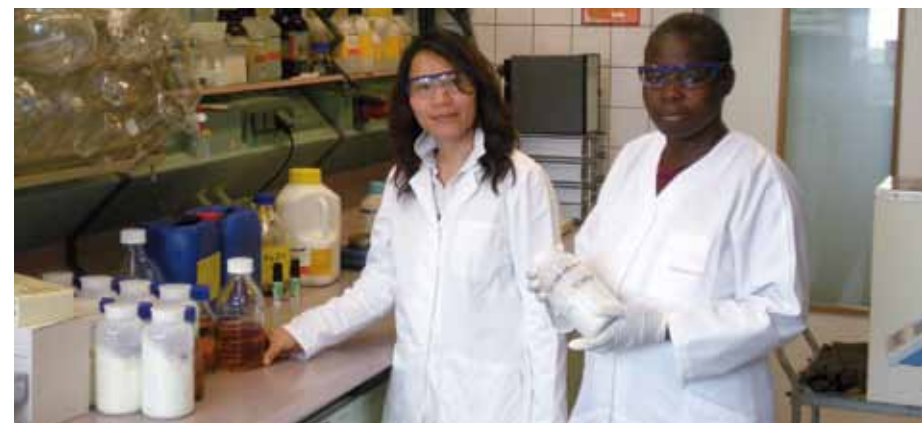
Jaaractieplan

Het jaaractieplan 2009 stond, net zoals in 2008, in het teken van "psychosociale aspecten op het werk". De resultaten van de welzijnsenquête uit 2008 werden in 2009 geanalyseerd en in een rapport verwerkt. Dit rapport bestond uit een algemeen deel voor de gehele site van Evonik Degussa Antwerpen NV en een specifiek rapport voor de verschillende afdelingen en diensten. De resultaten werden in detail besproken met onze medewerkers en hebben geleid tot verschillende opleidingen "stressbeheersing" (voor alle medewerkers) en "stressdetectie" (voor leidinggevenden). Ook in 2010 zal aan dit thema worden verder gewerkt.

OPCW

In 2009 verwelkomde Evonik Degussa Antwerpen NV voor de derde maal 2 stagiairs van het OPCW (Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens). Deze stagiairs werkten, na een opleiding in Den Haag en aan de universiteit van Surrey (London), gedurende drie weken in de FCP-A-eenheid. Hun taak was het bestuderen van de invloed van een nieuwe grondstofkwaliteit op de productie van TMT.

In 2009 ontving Evonik Degussa Antwerpen NV ook voor de vierde maal gedurende drie dagen een internationaal inspectieteam vanuit het OPCW. Het inspectieteam, bestaande uit 3 OPCW-inspecteurs en 2 begeleiders van de Federale Overheid inspecteerde de blauwzuur-eenheid. Na afloop van de inspectie waren de inspecteurs zeer tevreden over de openheid van onze vestiging. Er werden geen tekortkomingen vastgesteld.

Noodoefening “Barbara”

Op zaterdag 9 mei om 10.00 uur luiden de waarschuwingssirenes bij Evonik Degussa Antwerpen NV. Als oefenscenario werd een groot lek in een voorraadtank van de Oxeno-eenheid gemeld. Een groot deel van de wachtdiensten en de leden van het Coördinatieteam werden opgeroepen. De interventiediensten zoals Brandweer en Medische Dienst rukten samen met de vrijwillige brandweerlieden onmiddellijk uit naar de Oxeno-eenheid. Hier werden verschillende slachtoffers gemeld.

Tijdens de acties “in the field” door de interventiediensten trad ook het Coördinatieteam in werking. In het coördinatiecentrum werd onmiddellijk een eerste situatieschets gemaakt en traden verschillende nood- en communicatieplannen in werking. Er werden berichten klaargemaakt voor de pers en het Crisiscentrum van het concern in Hanau (Duitsland).

De aanwezigheid van de pers werd gesimuleerd door journalisten van de geschreven pers, radio en TV. Ook trad het communicatieplan van Human Resources om de familie van de slachtoffers op de hoogte te stellen in werking. Uit de reacties van alle deelnemers bleek dat het een zeer geslaagde oefening was, waarbij ook verscheidene leerpunten geformuleerd werden die grotendeels omgezet werden in actiepunten.

Meldkamer en Centralisten

In mei 2009 is de meldkamer van Evonik Degussa Antwerpen NV in dienst genomen. De meldkamer wordt bemand door de Centralisten, die 24/24 uur paraat staan om ondersteuning te bieden bij een noodsituatie.

Zij spelen een belangrijke rol bij het uitwisselen van informatie, het alarmeren van de nodige hulpdiensten en personen en het stroomlijnen van de communicatie en de ingezette middelen.

Griep A/H1N1-pandemie

Op 11 juni 2009 ging de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) over tot fase 6, dit betekende dat er zich een pandemie voordeed op wereldvlak. Hierdoor trad ook bij ons het al in juni 2006 opgestelde pandemieplan (een deel van het intern noodplan) in werking. Dit plan omschrijft:

- de verschillende noodplanfases en specifieke maatregelen voor, tijdens en na een pandemie,
- de taken van de stuurgroep, het communicatieteam, het coördinatieteam en het operatieteam,
- de checklists per alarmfase,
- de quarantainemaatregelen,
- het stockbeheer van voorraden.

Bloed geven doet leven

Op 13 oktober 2009 organiseerde Evonik Degussa Antwerpen NV, in samenwerking met het Rode Kruis, een bloedinzamelactie op onze site. Een bloedafname duurt slechts 10 minuten en er wordt een halve liter per persoon afgenomen. Na een intensieve actiecampagne kwamen 67 medewerkers opdagen voor de bloedinzameling. Dit is een beter dan gemiddeld resultaat bij vergelijkbare bedrijven.

Doelstellingen 2010

Ook voor 2010 formuleert Evonik Degussa Antwerpen NV als doelstelling het verder verlagen van de frequentiegraad van ongevallen. Dit zal gepaard gaan met acties op verschillende domeinen zoals onder andere het lokaal veiligheidsoverleg, de analyse van ongevallen, doelgerichte opleidingen in verband met het verhogen van het veiligheidsbewustzijn, e-learning via UWEB-modules en het project “Chemisch bestendige werkhandschoenen”.

2.2 Milieu

Geleide emissie in de lucht

Stagnering van de luchtmissies

In 2009 zijn de totale geleide lucht-emissies gestagneerd op 650 ton. Het NO_x-aandeel bedraagt 399 ton (-20 ton t.o.v. 2008). 42 procent van de NO_x-hoeveelheid wordt bepaald door de NO_x-emissie van de WKK-installatie.

Opmerkelijk is ook de daling van de CO-emissie (-30 ton) tegenover 2008. Ook hier is de WKK-installatie verantwoordelijk voor een bijdrage van 83 procent. Daarnaast is er wel een stijging van de SO_x-emissie (+20 ton) en de N₂O-

emissie (+30 ton) door o.a. de verhoogde productie van de Methionine-eenheden. T.o.v. 1993 zijn de totale geleide lucht-emissies met wel 50 procent gedaald!

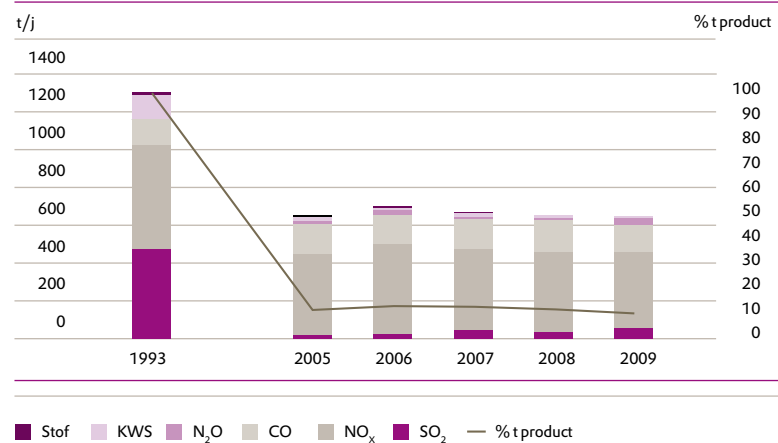
De relatieve milieu-impact geeft de verhouding weer van de absolute emissies tegenover de geproduceerde hoeveelheden.

De daling van de geleide emissie per ton product tot 0,642 kg/t product t.o.v. 1993 (5,7 kg/t product) zet zich verder door, wegens de verhoging van de hoeveelheid verkochte producten.

Niet-geleide emissie in de lucht

De globale, diffuse VOS-emissie (VOS = volatile organic substances) werd in 2009 voor het eerst in meerdere productie-installaties gemeten. Externe experts bepaalden met behulp van het LDAR-programma (LDAR = leak detection and repair) de niet-geleide emissie: 43,68 ton VOS.

Luchtemissies

Broeikasgassen

Bij Evonik Degussa Antwerpen NV worden ook broeikasgassen geëmitteerd. Het belangrijkste broeikasgas voor de site is CO₂. Voor een betere onderlinge vergelijking rekenen we de hoeveelheden broeikasgassen (in ton) om naar CO₂-equivalenten (CO₂=koolstofdioxide). Opmerkelijk is de daling van de hoeveelheden CH₄ (methaan), verklaard door de duidelijke vermindering van de productie in één van de installaties.

In 2009 is er een lichte daling van de uitstoot van broeikasgassen, het CO₂-equivalent per ton verkocht product daalt bovendien in vergelijking met 2008.

Broeikasgassen

Hoeveelheid (t)	2005	2006	2007	2008	2009
CO ₂	269.926	299.118	301.337	357.233	353.627
CH ₄	717	857	700	790	548
N ₂ O	19	25	11	8,5	38,1
Freonen	1,7	2,8	3,7	2,6	0,7
CO₂-equivalenten					
CO ₂	269.926	299.118	301.337	357.233	353.627
CH ₄	15.057	17.997	14.700	16.590	11.508
N ₂ O	5.890	7.750	3.410	2.635	11.811
Freonen	3.468	5.732	7.505	5.341	1.481

Afvalstoffen

99 procent gevaloriseerd afval

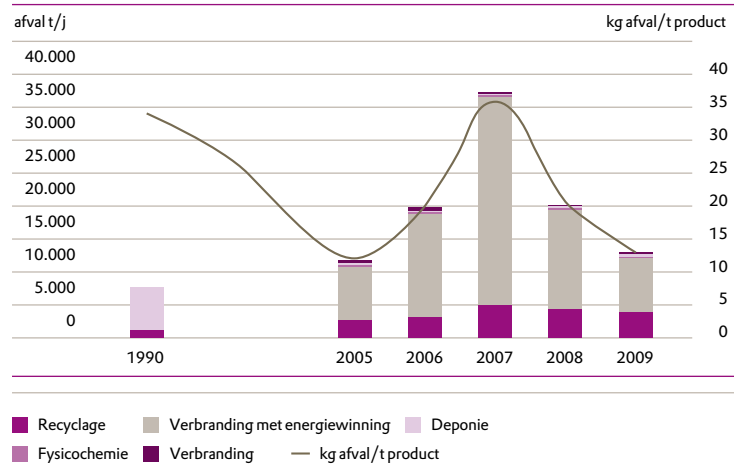
Het gebruik van afvalstoffen en secundaire grondstoffen voor nuttige toepassingen of valorisatie (hergebruik, recyclage, benutting van energie-inhoud) neemt sinds 1996 toe en bereikte in 2009 de hoogste waarde ooit, nl. 99 procent.

De hoeveelheid afvalstoffen (12.831 ton) verminderde opnieuw duidelijk t.o.v. 2008 (-38 procent), hoofdzakelijk door de in dienst genomen filterpersinstallatie van de biologische waterzuivering.

Hierdoor verminderde de relatieve milieu-impact tot slechts 12,68 kg afval/t product.

In 2009 werd slechts 147 ton niet-gevaarlijk afval gestort. De hoeveelheid recycleerbaar afval bedroeg 3.852 ton. De hoeveelheid secundaire grondstoffen (DPF en Bluesulfate) steeg tot respectievelijk 37.721 en 35.984 ton.

Afval volgens verwerkingswijze

Lozingen in het water

Minimumlozing van totale hoeveelheid stikstof (N_{tot})

Alle afvalwaters van de gehele site worden via de waterzuiveringsinstallatie van Evonik Degussa Antwerpen NV geloosd in de Schelde.

Er is een toename van de totale lozingshoeveelheden met 10 procent.

Procentueel blijft het chemisch zuurstofverbruik (CVZ) wel de grootste bijdrage in de afvalwaterlozing in de Schelde leveren (146,6 ton).

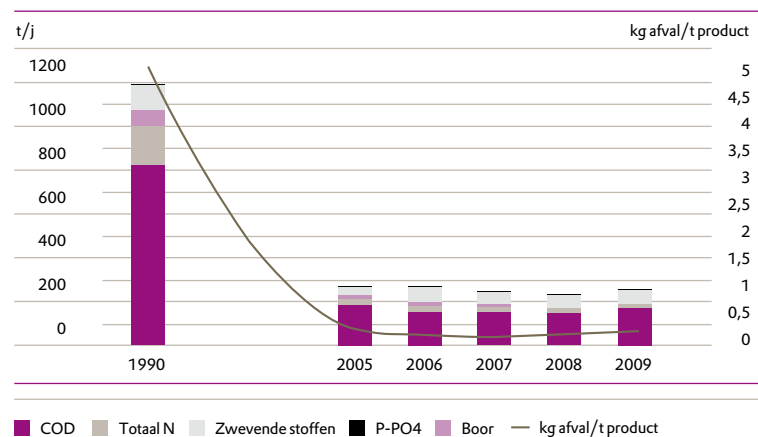
In 2009 werd de positieve evolutie van de laatste jaren in de daling van de hoeveel-

heid stikstof (N_{tot}) bevestigd. Met 16,97 ton (N_{tot}) werd opnieuw de laagste emissie in het oppervlaktewater (de Schelde) ooit gerealiseerd. T.o.v. 2008 is er zelfs een daling van 20 procent.

Het aandeel aan zwevende stoffen is over de voorbije drie jaar met 10 ton gestegen. De hoeveelheid niet-metaal (Boor) neemt na de stopzetting van deze productieactiviteit stelselmatig af.

De globale milieu-impact naar het oppervlaktewater is met bijna 80 procent verminderd t.o.v. 1990.

Emissies in water (COD, Totaal N, Boor, zwevende stoffen, P-PO4)

2.3 Investerings en kosten

Investerings

Investerings in leefmilieu en veiligheid bestaan uit "directe" en "indirecte" investeringen. Directe investeringen omvatten investeringen die aanvullende oplossingen aanbieden. Indirecte investeringen worden bij het ontwerpen van nieuwe inrichtingen gerealiseerd (warmtekrachtkoppeling, projecten).

In totaal werd sinds de oprichting van de vestiging bijna 103 miljoen EUR geïnvesteerd in veiligheid en milieu, wat overeenkomt met ongeveer 10 procent van het totale investeringsbedrag.

Milieu-investerings

In 2007 werd een nieuw centraal containerplein opengesteld voor de opslag van gevaarlijke stoffen en werd in een afvalwatertank voor Methionine-1 geïnvesteerd.

In 2008 werd een nieuwe filterpers geïnstalleerd voor de ontwatering van bioslib. In 2009 werd de ontgiftig van de vroegere cyol-eenheid operationeel gemaakt voor de blauwzuur-eenheid. Ook werden verschillende projecten uitgevoerd (o.a. afzuiging ruwfiltratie) voor de heropstart van de ME-1 productie-eenheid en het centraal containerplein.

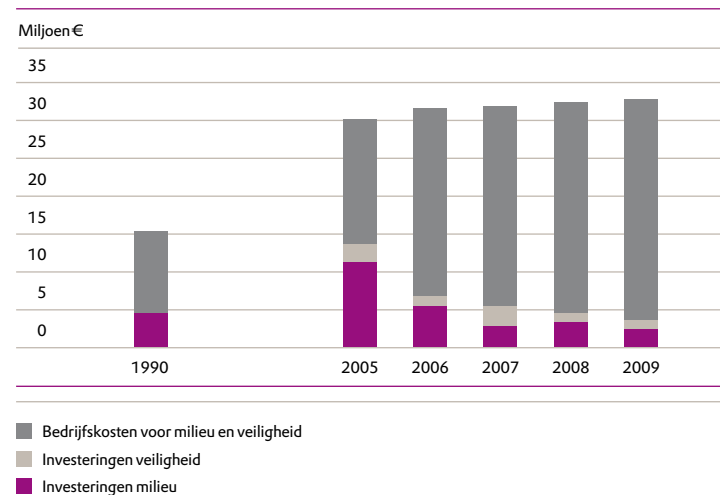
In 2009 werd 2,34 miljoen EUR voor milieu geïnvesteerd.

Veiligheidsinvesteringen

Sinds 1990 werd ca. 22 miljoen EUR geïnvesteerd in veiligheid.

In 2007, 2008 en 2009 werden belangrijke investeringen in o.a. installatieveiligheid (o.a. Methionine-1, chloorsilaanproject, HCl-reiniging, verzendingen FK en NaCN) en crisismanagementverbeteringen gerealiseerd.

Investerings en bedrijfskosten

Bedrijfskosten voor milieu en veiligheid

Samenstelling van de kosten

Stijging van de uitgaven

De laatste jaren is er een duidelijke stijging in de uitgaven voor milieu en veiligheid. Met 29,8 miljoen EUR voor het jaar 2009 werd deze evolutie in milieu- en veiligheidsbeheerskosten bevestigd. De kosten voor milieu maken hiervan 80 procent uit en worden bepaald door de zuivering van de afvallucht om de luchtmissies tengevolge van de productie te beperken, de zuivering van het afvalwater in de biologische waterzuiveringsinstallatie en de verwerking van het afval. De zorg voor veiligheid via de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming en het eigen brandweerkorps vormen met de resterende 20 % een belangrijke uitgave voor veiligheid.

Evolutie van de heffingen en taksen

De verschillende soorten milieuheffingen die Evonik Degussa Antwerpen NV worden opgelegd, beliepen in 2009 al 2,58 miljoen EUR.

De voornaamste heffingen en taksen zijn opgesplitst in bijdragen voor lozing van afvalwater (21 procent), het opnemen van koelwater uit het Kanaaldok (29 procent), belasting op drijfkracht (33 procent), wetgeving beheersing risico's zware ongevallen (13 procent) en afvalverwerking (4 procent).

Andere taksen zoals gemeentelijke en dossiertaksen (milieuvergunning), werden buiten beschouwing gelaten.

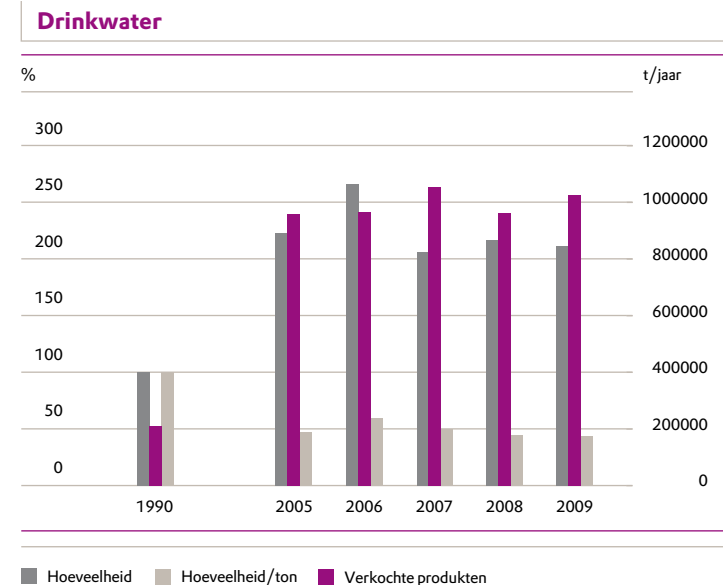
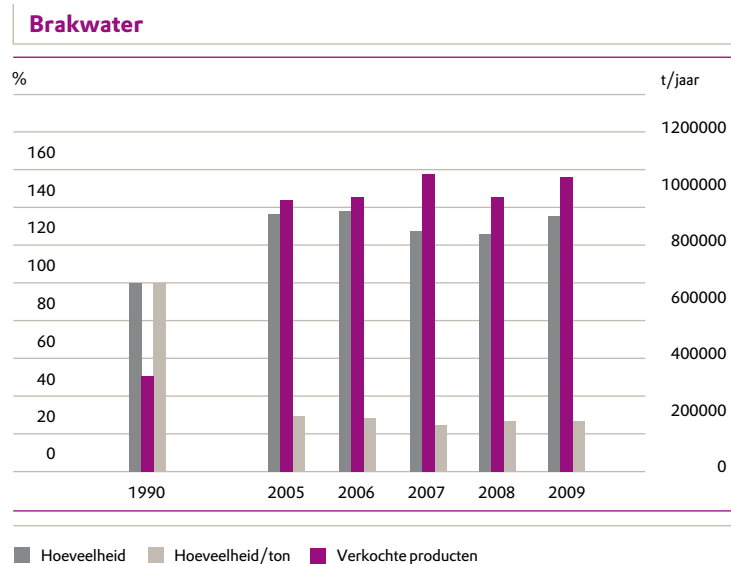
2.4 Water

Brakwater

Het brakwater, opgepompt uit het kanaaldok B2, wordt gebruikt als koelmedium. Dit brakwater komt niet in contact met de producten die Evonik Degussa Antwerpen NV produceert en wordt dus, met een beperkte temperatuurstijging, onbezoedeld naar het Kanaaldok teruggestuurd. Spaarzaam omgaan met koelwater is een constante opgave voor Evonik Degussa Antwerpen NV, wat ertoe leidt dat een belangrijke productie-uitbreiding (MTBE-splitter) geen aanleiding zal geven tot een verhoogd koelwaterverbruik.

Drinkwater

Het van het drinkwaternet binnengemen water wordt gesplitst in enerzijds drinkwater voor de keukens en sanitair gebruik en anderzijds in bedrijfswater voor productie- en brandblusdoeleinden. Door permanent optimaliseren van de processen slaagt Evonik Degussa Antwerpen NV erin om haar specifiek drinkwaterverbruik te verminderen. Ook in 2009 slaagde Evonik Degussa Antwerpen NV erin om een lager specifiek drinkwaterverbruik te realiseren dan 2008.

2.5 Energie

De WKK of warmtekrachtkoppeling

Om stoom met hoogst mogelijke energie-efficiëntie te kunnen produceren nam Evonik Degussa Antwerpen NV in 1999 in samenwerking met Electrabel een WKK-installatie in dienst.

In 2009 werd door Lillo Energy NV met de bouw van een nieuwe WKK-installatie gestart, zodat ook bij verhoogde behoefte aan stoom, steeds de best beschikbare technologie ingezet wordt met het hoogste energetische rendement.

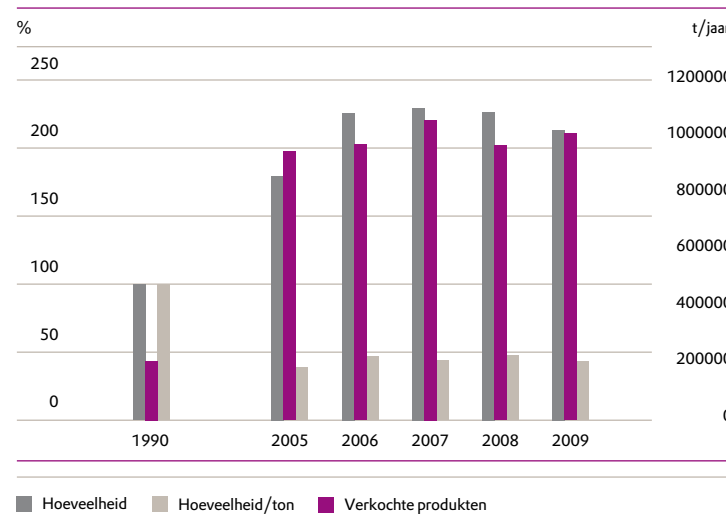
Elektriciteit

Het elektriciteitsverbruik wordt steeds beperkt gehouden door bij aankoop te kiezen voor laagspanningsmotoren met een hoog rendement en door het installeren van energiebesparende toerentalregelingen op elektrische motoren van pompen, ventilatoren en compressoren. Zo werd bijvoorbeeld in 2009 een nieuwe brakwaterpomp met toerentalregeling geïnstalleerd welke toelaat om vanaf 2009 meer dan 1.700 MWh per jaar te besparen.

De permanente inspanningen hebben ertoe geleid dat het elektriciteitsverbruik per geproduceerde ton is gehalveerd in vergelijking met 1990.

Uit veiligheidsoverwegingen beschikken alle productie-eenheden ook over noodstroomaggregaten om bij stroomuitval de kritische apparaten van de nodige stroom te voorzien en te zorgen voor noodverlichting.

Elektriciteit

Aardgas en andere brandstoffen

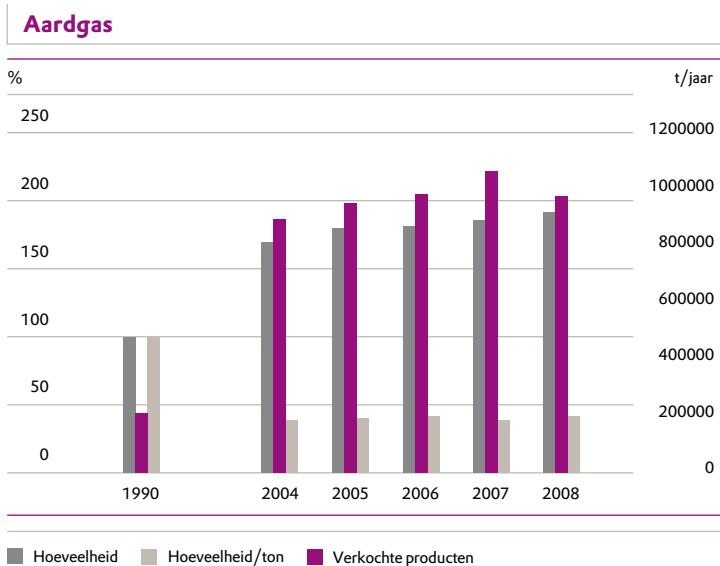
Aardgas is voor Evonik Degussa Antwerpen NV zowel grondstof als energiebron voor het aanmaken van producten. Als energiebron wordt aardgas gebruikt voor de productie van stoom. Met de indienstname van een tweede WKK-installatie in 2010 zal de energetische efficiëntie waarmee stoom geproduceerd wordt, verder stijgen. Anderzijds worden calorierijke afvalgassen, die tijdens een aantal processen ontstaan, gebruikt om stoom te produceren om zodoende aardgas te besparen.

CO₂

Evonik Degussa Antwerpen NV volgt nauwlettend de uitstoot van CO₂ op zoals deze verhandeld wordt onder het European Trading System.

In 2009 bedroeg de CO₂-uitstoot 353.627 ton en is hiermee iets lager dan de uitstoot in 2008.

Voor 2010 wordt, door de uitbreidingen van de OX-eenheid, de ME-eenheid en door de indienstname van een tweede WKK-installatie, een toename van de uitstoot voorzien.

3. Sociaal

3.1 Inleiding

Sinds het laatste kwartaal van 2008 is de economische toestand van de chemische sector, door de gevolgen van de globale financiële crisis, in verrassend hoog tempo verslechterd. Maar elke fabriek heeft haar eigenheid en reageerde daarom anders. Bij Evonik Degussa Antwerpen NV daalde de vraag naar bepaalde producten, maar gelukkig niet in die mate dat er gevaar was voor de werkgelegenheid. Door het voordeel van haar productenmix, is het risico meer gespreid. Toch was - en blijft - 'voorzichtigheid' het kernwoord op de agenda en droeg ook Antwerpen zijn steentje bij in het concernwijde besparingsprogramma.

Evonik Degussa Antwerpen NV liet echter geen kans onbenut om de toekomstperspectieven en de ontwikkelingskansen van de medewerkers te verbeteren. Wanneer dit nodig bleek hebben onze medewerkers andere taken op zich genomen of de vrijgekomen tijd benut om opleidingen te volgen en zich verder te bekwamen.

De inspanningen rond het sociaal overleg met de medewerkersvertegenwoordigers werden verdergezet, zoals ook de halfjaarlijkse dialoog van de directie met de medewerkers. Hierin kwam vooral de economische situatie aan bod met als aandachtspunten de lopende projecten en investeringen alsook de capaciteitsbenutting van onze productie-installaties. Er ging ook heel wat aandacht naar veiligheidsgerelateerde thema's waaronder de nieuwe noodplanorganisatie en de functie van de Centralist.

Evonik Degussa Antwerpen NV was dan ook positief verrast met de ontvangst van de Randstad Award in 2010. We behaalden de 3de plaats onder 'de meest aantrekkelijke werkgevers'. Deze Award is een beloning voor al onze medewerkers die in 2009 zeer flexibel op de bijzondere omstandigheden gereageerd hebben.

3.2 Opleiding

Algemeen

In 2009 nam bijna iedere medewerker deel aan één of meerdere opleidingen, goed voor 24.627 opleidingsuren of 3.078 opleidingsdagen. 2,25 procent van de loonmassa werd in 2009 aan vorming besteed. Het IPA (InterProfessioneel Akkoord) stelt voorop dat een minimumpercentage van 1,9 procent moet behaald worden.

Veiligheidsopleidingen

Onze veiligheidsopleidingen belichtten we in punt 2.1 Veiligheid, maar we vermelden nog specifiek het UWEB2000-programma. Sinds oktober 2008 werd dit e-learning programma bij Evonik Degussa Antwerpen NV geïntroduceerd. Via een intranetplatform krijgt iedere medewerker jaarlijks een cursuspakket toegewezen om zo een aantal veiligheidsthema's op te frissen. Het volgen van alle UWEB-modules in 2009 nam in totaal 5.427 opleidingsuren in beslag.

Enkele highlights

2009 was een jaar van economische recessie. Hierdoor werd in een aantal afdelingen intensiever aan **interne opleiding** gedaan, om zo 'stillere' periodes op te vangen, zonder personeelsreducerende maatregelen te moeten treffen (bv. tijdelijke werkloosheid).

10 nieuwe medewerk(st)ers volgden het 2-daagse **introductieprogramma** rond Veiligheid, Kwaliteit en Milieu.

In 2009 werd voor de 22ste keer het **SIRA-project** georganiseerd : jongeren tussen 18 en 25 krijgen de mogelijkheid om aan een opleidingsprogramma deel te nemen, dat hen toelaat om na de opleiding als procesoperator tewerkgesteld te worden. Ook in 2009 volbrachten 4 jongeren deze opleiding bij onze firma.

PC-privé-project

Ook in 2009 konden de medewerkers nog een pc aankopen met een financiële tegemoetkoming van de firma. Men verbindt er zich dan toe deel te nemen aan een pc- of taalopleiding via e-learning (internet). Op deze manier wil Evonik Degussa Antwerpen NV het permanent leren bevorderen en de medewerkers de mogelijkheid geven up-to-date te blijven. In 2009 hebben nog 343 medewerkers van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

In 2009 werd ook het **Opleidingstraject voor leidinggevenden** verdergezet, zodat nagenoeg alle leidinggevenden aan een inhoudelijk gelijklopend opleidingsprogramma hebben deelgenomen. Deze training heeft tot doel, ondersteuning te bieden bij het opnemen van leidinggevende taken binnen een steeds evoluerende organisatie. In 2009 werden ook opvolgingsdagen georganiseerd en er staan nog vervolgentrajecten op het programma.

Opleidingen Stressbeheersing en Stressdetectie

In het kader van het Jaaractieplan 'Psychosociale aspecten op het werk' en de daaraan verbonden Welzijnsenquête, startte in 2009 een eerste lessenreeks rond Stressbeheersing. Tijdens deze lessen wordt o.a. uitgelegd wat stress nu juist is, wat de oorzaken van stress zijn en wat maakt dat stress niet zomaar verdwijnt. Er wordt dieper ingegaan op lichamelijke stressklachten, stressgedrag, slaapproblemen en werkgerelateerde stressklachten. Deelname aan deze opleiding gebeurt op vrijwillige basis. Leidinggevende medewerkers werden ook uitgenodigd voor de opleiding Stressdetectie, waarbij meer de nadruk ligt op de rol en begeleiding van leidinggevenden t.o.v. werknemers met stress. Beide opleidingen worden in 2010 verdergezet.

3.3 Sociaal overzicht

Medewerkerenquête

In het vorige duurzaamheidsverslag berichtten we reeds over de medewerkers-enquête die in november 2008 plaatsvond. We konden toen reeds meegeven dat het deelnemerspercentage van 76,2 procent volledig in de lijn lag van het concernresultaat (76,4 procent).

Intussen werden de resultaten van de enquête 2008 bekendgemaakt en binnen de verschillende afdelingen gecommuniceerd.

Hieruit blijkt dat de opleidingsinspanningen voor onze leidinggevenden van de afgelopen jaren reeds hun vruchten afwerpen. Wel wordt van de meeste leidinggevenden gevraagd in de toekomst extra te werken aan de teamgeest binnen de afdeling.

Op communicatievlak wordt van de directie extra aandacht gevraagd met betrekking tot het geven van informatie over ontwikkelingen en toekomstverwachtingen voor de firma, alsook voor de verschillende afdelingen. Hier leeft duidelijk de vraag om nog meer betrokken te worden bij de veranderingsprocessen die hieruit voortvloeien.

Ook nu neemt Evonik Degussa Antwerpen NV het engagement een aantal maatregelen te nemen om verbeteringen te realiseren.

Cardiovasculair onderzoek

De Medische Dienst van Evonik Degussa Antwerpen NV heeft de leiding genomen in een concernwijd onderzoek naar de cardiovasculaire belasting (hart en bloedvaten) bij het uitvoeren van taken in chemische installaties.

Immers, medewerkers die bepaalde taken in chemie-installaties uitvoeren, ondervinden daarbij een cardiovasculaire belasting. Hoe zwaar die belasting is, hangt af van tal van factoren. Enerzijds zijn er een aantal persoonlijke factoren (leeftijd, body mass index, bloeddruk). Anderzijds zijn er ook factoren die betrekking hebben op de aard van het werk (bv. het dragen van een chemiepak, een persluchtflus), de plaats van de arbeid (op een ladder, in een tank, de omgevings-temperatuur) en eventueel bijkomende stressfactoren (angst, vermoeidheid).

Via dit onderzoek wordt getracht de momenten van piekbelasting en van verborgen fysieke belasting bij het uitvoeren van bepaalde taken op het spoor te komen. Door de samenwerking met het Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid te Amsterdam kan gegarandeerd worden dat de onderzoeksmethode voldoende wetenschappelijk onderbouwd is.

Ondertussen kon reeds worden vastgesteld dat door eenvoudige ingrepen (bv. het dragen van een ander type chemiepak) de fysieke belasting vaak een flink stuk naar beneden kan gehaald worden. Hoewel het nog te vroeg is voor definitieve conclusies, kunnen we stilaan aan de slag om de meest intensieve situaties op een minder belastend niveau te brengen.

Antwerpen MATCH met Shanghai

MATCH staat voor Methacrylates To China. China staat dichterbij Antwerpen dan je zou denken. Immers in Antwerpen wordt momenteel eenzelfde installatie gebouwd als in Shanghai en daarom deed het MATCH-team beroep op de beschikbare knowhow in Antwerpen (en Marl).

Eind augustus vertrokken 7 Antwerpse medewerkers, samen met 5 collega's van Evonik Industries uit Marl, voor een verblijf van zes weken naar China. Hun opdracht was het opstarten van een nieuwe installatie (MTBE-splitter). Onze Europese medewerkers stonden in voor de ondersteuning van de Chinese collega's van de isobuteen-installatie en liepen ook enkele weken mee in de productie en het labo voor begeleiding in de praktijk. Ondanks de taalbarrière verliep de samenwerking met de Chinezen zeer vlot.

Het Chinese shiftsysteem, waarin onze medewerkers meedraaiden, maakte dat er na de lange werkdagen ook regelmatig vrije momenten waren. Dan gingen ze op verkenning in Shanghai of deden ze uitstappen met de Chinese collega's. Ook hier zorgde het taalprobleem vaak voor hilarische situaties. Onze Oxeno-medewerkers hebben dit Chinees avontuur als bijzonder en leuk ervaren.

Evonik-medewerkers voor de klas

Het aantrekken van jonge, goed opgeleide mensen is noodzakelijk om de uitstroom van oudere werknemers op te vangen. Daarom is het van het allergrootste belang om jongeren enthousiast te maken voor wetenschappelijke en technische studierichtingen en beroepen.

Sinds het schooljaar 2000-2001 heeft essencia (de federatie van de chemische industrie en life sciences) het initiatief "Chemie en de jeugd" in het leven geroepen. In totaal werken er ongeveer 40 actieve lesgevers afkomstig uit 16 chemische bedrijven uit heel Vlaanderen mee aan het project. Zij bereikten de laatste jaren ongeveer 60 scholen met een totaal leerlingenaantal van rond de 2500.

Enkele medewerkers van Evonik Degussa Antwerpen NV staan zo ieder schooljaar voor de klas bij een groep 14- tot 16-jarigen. Jongeren kunnen onze industrie en producten moeilijk identificeren en zien er vaak de maatschappelijke meerwaarde niet goed van in. Nochtans vervaardigt de chemische industrie veel nuttige en dagdagelijkse producten. Op deze wijze worden de betekenis van de chemische industrie voor de Belgische economie en de beroepsmogelijkheden toegelicht.

3.4 Maatschappelijke verantwoordelijkheid

Evonik, partner in het I-bus-project

Op 21 december 2009 is het I-bus (Industry bus)-project van start gegaan. I-bus is een onuitgegeven, vernieuwend mobiliteitsproject waarin zes chemiebedrijven samenwerken om hun personeelsvervoer te bundelen en zo de bezetting op de bussen te verbeteren. Dit project is het resultaat van vier jaar nauwe samenwerking tussen de partners Bayer, Evonik, Ineos, Lanxess, Monsanto en Solvay.

De vele medewerkers van de deelnemende bedrijven vinden via het aangeboden verrijnd netwerk van I-bus een op- en afstapplaats dicht bij huis. Van Lokeren tot Boom, van Essen tot Grobbendonk zijn er 260 haltes ter beschikking, verdeeld over 29 daglijnen en 12 shiftlijnen.

Om het aanbod voor zowel dag- als shiftmedewerkers te kunnen verzekeren, draait de service van I-bus 7 dagen op 7 de klok rond. Het collectief vervoer biedt zo alle medewerkers de mogelijkheid om op een veilige, comfortabele manier de woon-werkverplaatsing te maken. Bovendien haalt deze service vele wagens uit het verkeer, waardoor het mee een bijdrage levert voor het mobiliteitsvraagstuk en het aanpakken van de problematiek van de luchtvervuiling die voortvloeit uit de toestroom van het autoverkeer.

De draaischijf van dit alles is een 11.000 m² grote busterminal, de "I-bus-hub", gelegen naast de site van Evonik Degussa Antwerpen NV.

2009 was een belangrijk sluitstuk in de bouw en de realisatie van het I-bus-project. Verschillende afdelingen van Evonik Degussa Antwerpen NV hebben het afgelopen jaar nauw samengewerkt met de vzw I-bus en de collega's van de andere deelnemende bedrijven om dit alles te realiseren.

Ook in 2010 blijven we ten volle de ontwikkeling en de groei van dit mobiliteitsproject ondersteunen.

3.5 Tijdslijn

1

4

2

5

3

januari

22.01.2009

Nieuwjaarsfeest Club oprustgestelden
in het Ekers Hof (Ekeren) - 1

30.01.2009

Bezoek studenten Universiteit Leiden
(2de-jaars chemiestudenten) - 2

februari

11.02.2009

Overhandiging bronzen Safety Award
aan de AC/MC-eenheid en de
afdeling EMR - 3

13.02.2009

Schoolbezoek GITOK Kalmthout
(6de-jaars technieken Elektriciteit) - 4

20.02.2009

Bezoek leerkrachten GITOK Kalmthout - 5

1

6

2

7

3

8

4

9

5

10

11

maart

06.03.2009

Schoolbezoek Don Bosco Haacht (6de-jaarsstudenten TSO chemie) -1

10.03.2009

Schoolbezoek VITO Hoogstraten in het kader van de Technorally i.s.m. ISS (7de specialisatiejaar pijpfitten/lassen/monteren) -2

10.03.2009

Overhandiging zilveren Safety Award aan de FCP-A- en de Oxeno-eenheid - 3/4

13.03.2009

Concernbezoek van de heer Ralf Blauth - 5

17.03.2009

Concernbezoek van de heren R. Breitstadt en C.P. Weber (Corporate EHS)

25.03.2009

Schoolbezoek Stella Maris (7de specialisatiejaar Chemische Procestechnieken) - 6

31.03.2009

Bezoek Jong KVCV - 7

april

02.04.2009

Schoolbezoek Lessius Hogeschool - 8

21.04.2009

Opening tentoonstelling Living Tomorrow i.s.m. essenscia en het Huis van de Toekomst (Vilvoorde) - 9

27.04.2009

Bezoek Hogeschool West-Vlaanderen - 10

april 2009

Start funderingswerken nieuwe WKK-2-installatie - 11

1

5

2

6

3

7

4

mei

09.05.2009

Fabrieksoefening "Barbara" - 1

14.05.2009

Bezoek Representation Office
Brussels - 2

26.05.2009

Schoolbezoek

Karel de Grote Hogeschool - 3

26.05.2009

Viering 300.000 uren
ongevalvrij werken voor
de eenheden FK/HK/CS - 4

mei 2009

Aanvang werken kaaimuur - 5

juni

08 + 09.06.2009

Bezoek Industrie- und
Handelskammer - 6

24.06.2009

Bezoek Lillo Energy/Tractebel
in het kader van WKK-2 - 7

1

4

2

5

3

juli/augustus

Opstart MTBE-splitter in Shanghai met ondersteuning van Antwerpse Oxeno-medewerkers - 1

september

17.09.2009

Bezoek Sint-Jansvrienden van Berendrecht/Zandvliet - 2

22.09.2009

Heropstart kunsttentoonstellingen na renovatie van het Personeelsrestaurant. Tentoonstelling met grafische werken van Jan Strijbos (oud-medewerker Preventief Onderhoud). - 3

22.09.2009

Uitreiking bronzen Safety Award aan de afdeling VKM - 4

24.09.2009

Bezoek Vlaamse Ingenieurskamer (VIK) - 5

1

4

2

5

3

6

oktober

Begin oktober 2009

Viering 300.000 uren ongevalvrij werken in de AC/MC-eenheid

09.10.2009

Eerste jubilarisfeest voor medewerkers met 25 jaar dienst - 1

13.10.2009

Rode Kruis-actie

"Bloed geven doet leven" - 2

20.10.2009

Schoolbezoek

Karel De Grote Hogeschool - 3
(Logistiek)

23.10.2009

Kaas- en wijnavond van de Personeelskring - 4

30.10.2009

Bezoek van studenten van de KUL en de UCL - 5

30.10.2009

Tweede jubilarisfeest voor medewerkers met 25 jaar dienst - 6

1

5

2

6

3

7

4

8

november

09.11.2009

Start opleiding Stressbeheersing - 1

13-15.11.2009

Uitstap naar Parijs met
de Personeelskring - 2

16.11.2009

Start kunsttentoonstelling
met werken van François Verbert
(vader van Maarten Verbert,
O-IM-FK/HK) - 3

18.11.2009

Bezoek Dalkia

24.11.2009

Bezoek Karel de Grote Hogeschool
Hoboken (1ste jaar Bachelor Chemie) - 4

28.11.2009

Sinterklaasfeest Personeelskring - 5

november 2009

Deelname aan "Chemie en de Jeugd" - 6

december

10.12.2009

Bezoek van de concern-
"tijger" wagen - 7

21.12.2009

Start van het I-bus-project - 8

Raad van Bestuur

Ralf Blauth
Voorzitter (tot 28.02.2010)

Thomas Wessel
Voorzitter (vanaf 01.03.2010)

Dr. Lutz Hippe

Jan Van den Bergh

Dr. Reiner Beste

Commissaris

PriceWaterhouseCoopers
Bedrijfsrevisoren bcvba
Vertegenwoordigd door
Bernard Gabriëls
Willy Goyvaerts

Directie

Dr. Lutz Hippe, Afgevaardigd Bestuurder
Frank Daman, Directeur Operations

Colofon

Dit rapport belicht de werkzaamheden van Evonik Degussa Antwerpen NV op financieel, sociaal, milieu- en veiligheidsvlak voor het jaar 2009.

Het kan ook geraadpleegd worden op de website www.evonik.com/antwerpen

Dit rapport werd gedrukt op FSC-papier.

Foto's verslag (m.u.v. tijdslijn):
Koen Fasseur, Maurizio Finotto,
Marc Lambrechts en Gert Smans.

Voor meer informatie over dit rapport en over de werkzaamheden van Evonik kan u terecht bij:

Evonik Degussa Antwerpen NV

Contactpersoon: Koen Van den Steen,
Communicatieverantwoordelijke
Tijsmanstunnel West
2040 Antwerpen
België

TELEFOON +32 3 560-3330

FAX +32 3 560-3827

www.evonik.com/antwerpen

EVONIK
INDUSTRIES

Evonik Degussa Antwerpen NV

Tijsmanstunnel West
2040 Antwerpen
België

TELEFOON +32 3 560-3211

FAX +32 3 560-3311

www.evonik.com/antwerpen

Evonik. Kracht voor vernieuwing.